

ZASTUPNIK U EUROPSKOM PARLAMENTU DAVOR ŠKRLEC

Zeleni LIST

BROJ 19 / SRPANJ 2016.

U ovom broju:

**Davor Škrlec podržao zabranu
uzgoja radi krzna**

**80 milijuna građana EU-a
ne može uživati u godišnjem
odmoru**

**Nacionalni parlamenti odlučivat
će o trgovinskom sporazumu s
Kanadom (CETA)**

**6 razloga za zabranu uzgoja
GM biljaka u Europskoj uniji**

**Zbog viznog režima SAD-a
Hrvatska može blokirati TTIP**

**Energetska učinkovitost
kućanskih aparata**

**OKRUGLI STOL: Novi izazovi
usvajanja Plana gospodarstva
otpadom 2016.-2022.**

Riječ zastupnika

Drage čitateljice i čitatelji,

iako je vrijeme godišnjih odmora u novom broju Zelenog lista vam donosimo veliki broj zanimljivih tekstova i članaka za čitanje. Kada već spominjemo odmore, svakako od važnijih aktivnosti u srp-

nju treba izdvojiti prihvaćanje izvješća o provedbi Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom na posljednjoj plenarnoj sjednici Europskog parlamenta prije ljetne stanke. Nepristupačnost turističkim, kulturnim, zabavnim i umjetničkim sadržajima predstavlja veliku prepreku za ravnopravno uključivanje 80 milijuna osoba s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću diljem Europske unije. Nemogućnost sudjelovanja u društvenim aktivnostima i korištenju javnih usluga naše sugrađane stavlja u nepovoljan položaj i čini ih neravnopravnim članovima društva zbog čega smo u ovom izvješću ugradili preporuke za poboljšanje uvjeta na kojima zajednički moraju raditi Europska komisija, Vijeće i države članice, odnosno, cijelo europsko društvo. Uvođenje intermodalnog transporta, primjena univerzalnog dizajna u infrastrukturi i novih tehnologija omogućit će razvoj novih usluga i poslova te posljedično i nova radna mjesta za osobe s invaliditetom, osobito u sektoru

turizma kao važnoj gospodarskoj grani Europske unije, ali i Hrvatske. Hrvatska u tom kontekstu ima veliki potencijal i kao turistička zemlja mora razmišljati u smjeru održivosti kako bi prirodna bogatstva i ljepote očuvali za buduće generacije. Uživajte u njima i vi ovoga ljeta punim plućima jer sudeći prema svemu očekuje nas burna politička jesen.

Vaš zastupnik u Europskom parlamentu,

Davor Škrlec

Klub zastupnika Zelenih/Europskog slobodnog saveza u Europskom parlamentu

Član

ENVI Odbor za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane

D-CA Izaslanstvo za odnose s Kanadom

Zamjenik

TRAN Odbor za promet i turizam

REGI Odbor za regionalni razvoj

D-TR Izaslanstvo u Zajedničkom parlamentarnom odboru EU-a i Turske

Impressum

Glavni urednik: Davor Škrlec

Uredništvo: Alan Kečkeš, Tanja Poša, Uroš Valentino Saraja, Nataša Vistrička

Suradnici u ovom broju: Maja Crnogorac, Mislav Mihaljević, Elena Milaković, Dora Mrčela, Juraj Plančić

Izdavač: Ured zastupnika u Europskom parlamentu
Davora Škrleca

Ulica Klementa Crnčića 18, 10 000 Zagreb

tel.: +385 1 233 85 67

ISSN 1849-6059

KONTAKTIRAJTE NAS! www.davor-skrlec.eu

Ured u Bruxellesu:

Parlement européen
Bât. Altiero Spinelli
04E258
60, rue Wiertz / Wiertzstraat 60
B-1047 Bruxelles/Brussel
Tel.: +32(0)2 28 45828
Fax.: +32(0)2 28 49828
e-mail: davor.skrlec@europarl.europa.eu

Ured u Strasbourgu:

Parlement européen
Bât. Louise Weiss
T05115
1, avenue du Président Robert Schuman
CS 91024
F-67070 Strasbourg Cedex
Tel.: +33(0)3 88 1 75828
Fax.: +33(0)3 88 1 79828

Aktivnosti u Europskom parlamentu

ODLUKA JAPANA DA NASTAVI S LOVOM NA KITOVE U SEZONI 2015./2016.

Podržao sam prijedlog rezolucije: Odluka Japana da nastavi s lovom na kitove u sezoni 2015./2016., budući kako rezolucija poziva Japan na obustavu svih kitolovnih aktivnosti. Međunarodna komisija za kitolov 1982. zabranila komercijalni kitolov svih vrsta velikih kitova te je ta zabrana stupila na snagu 1986. Japan je unatoč toj međunarodnoj zabrani nastavio s kitolovom, koristeći pritom razne izgovore, između ostalog i onaj o kitolovu u znanstvene svrhe te je u razdoblju od 1986., kada je zabrana stupila na snagu, do sezone 2008./2009. ta zemlja usmrtila više od 17 000 kitova. Kitolov, kojim se neke države i dalje bave, može prouzrokovati velike i dugotrajne patnje jedinkama, a na razini cjelokupne populacije predstavlja prijetnju njihovom očuvanju. Pregovori o sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i Japana službeno su započeli u ožujku 2013. Potrebno je da Komisija i Vijeće potaknu Japan na poštivanje svojih međunarodnih obveza u pogledu zaštite morskih sisavaca u kontekstu tekućih pregovora o sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i Japana. Ukoliko Japan nastavi s kitolovom, to predstavlja dodatni razlog da se odbije dati suglasnost za zaključenje sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Japana.

OZNAČIVANJE ENERGETSKE UČINKOVITOSTI

Podržao sam Izvješće o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju okvira za označivanje energetske učinkovitosti i o stavljanju izvan snage Direktive 2010/30/EU, budući ka-

ko postojeća direktiva sadrži niz nedostataka koji ukoliko budu ispravljani, mogu dovesti do ostvarenja znatne dodatne uštede energije. Potrebno je napraviti snažnu legislativu koja neće biti podložna različitim interpretacijama prilikom implementacije u nacionalna zakonodavstva država članica. Izvješće navodi kako je potrebno prilagoditi oznake koje su trenutno zbunjujuće građanima te zbog toga predlaže da se u razumnom roku (5 godina) prijeđe na razrede razvrstane od A do G.

Također, potrebno je unutar informacijskog i komunikacijskog sustava uspostaviti bazu podataka o proizvodima kao platformu na koju se postavlja 100 % informacija važnih za potrošače koje se ažuriraju i kojima se omogućuje pristup što će rezultirati znatnom jačanju povjerenja potrošača. Slične baze podataka već postoje u SAD-u, Kini i Australiji. S ciljem ponovne uspostave povjerenje građana, potrebno je osigurati nadzor tržišta, zaštitne mjere, ocjenjivanje sukladnosti proizvoda i kampanje za informiranje potrošača.

Slijedom navedenih napora, a sve u svrhu bolje regulative u pogledu oznaka energetske učinkovitosti, glasao sam za ovo izvješće..

EUROPSKA GRANIČNA I OBALNA STRAŽA

Nisam podržao Izvješće o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o europskoj graničnoj i obalnoj straži te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 2007/2004, Uredbe (EZ) br. 863/2007 i Odluke 2005/267/EZ, budući kako se novom regulativom predlaže rješenje kojim bi se smanjio utjecaj migrantske krize kojoj je trenutno izložena Europska unija.

Migrantska kriza nastaje zbog povećanog broja sukoba i ratova, loše kvalitete života, nemogućnosti funkcioniranja obrazovnog, zdravstvenog i ostalih elementarnih sustava neke zemlje. Potrebno je raditi na rješavanju uzroka migrantske krize, a ne povećavati ovlasti granične i obalne straže kako bi se riješila posljedice, a ne uzrok problema.

Treba napomenuti kako je schengensko područje prostor koji obuhvaća dvadeset i šest zemalja bez kontrole unutarnjih granica i u kojemu je moguće slobodno kretanje ljudi te ga mnogi s pravom smatraju jednim od najvećih i najvidljivijih postignuća europske integracije potrebno i dalje očuvati. Svjedoci smo kako su pojedine članice schengenskog područja ponovno uvele kontrole na unutarnjim granicama kao odgovor na sekundarna kretanja ilegalnih imigranata koja se smatraju prijetnjom unutarnjoj sigurnosti i javnom poretku.

Potreban je učinkovit sustav nadzora granica, ali pod nadležnosti samih država članica, a ne kroz uspostavu europske granične i obalne straže.

Davor Škrlec podržao zabranu uzgoja radi krzna

Prema Zakonu o zaštiti životinja, zabrana uzgoja životinja radi krzna trebala bi stupiti na snagu 1. siječnja 2017. kada ističe 10-godišnje prijelazno razdoblje. Prošle godine nastala je nepopularna inicijativa da se iz te odredbe izuzmu činčila koje se jedine u Hrvatskoj i uzgajaju za krzno.

Dosad se tvrdilo da je preostalo 50-ak uzgajivača, što je tek petina od njihova broja iz vremena donošenja zabrane. No samo Ministarstvo poljoprivrede nedavno je potvrdilo da je registrirano samo 20 uzgajivača. Ne zna se jesu li su svi i dalje aktivni te koliko ih je s radom započelo nakon donošenja zabrane.

Hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu – Biljana Borzan, Ivan Jakovčić, Ivana Maletić, Marijana Petir, Tonino Picula, Andrej Plenković, Jozo Radoš, Davor Ivo Stier, Davor Škrlec, Dubravka Šuica i Ruža Tomašić – neovisno o političkoj opredijeljenosti, podržali su već postojeću zabranu uzgoja životinja radi krzna! Na to ih potiču etički i ekološki razlozi, većinski stav hrvatske i europske javnosti te pokazatelji smjera zakonodavstva članica EU-a.

“Odgovornost prema životinjskom svijetu i prirodi koja nas okružuje i čiji smo sastavni dio odražava najviši stupanj razvoja svijesti modernog društva kojemu kao čovječanstvo moramo težiti. Uzgoj životinja radi krzna uz današnje mogućnosti kvalitetnih zamjenskih materijala ne predstavlja zadovoljavajuće osnovnih ljudskih potreba, već isključivo pogrešno nametnuti trend koji ne vodi računa o

prirodi i čovjeku. Imajući u vidu iznimno dugačko prijelazno razdoblje, konsenzus građana i struke, svaku izmjenu zakona u smjeru ukidanja zabrane uzgoja životinja radi krzna smatram neetičnom, neopravdanom i suprotno temeljnim načelima zaštite prava životinja koje zaslužuju našu brigu i poštovanje.” – istaknuo je ovom prilikom zastupnik Davor Škrlec.

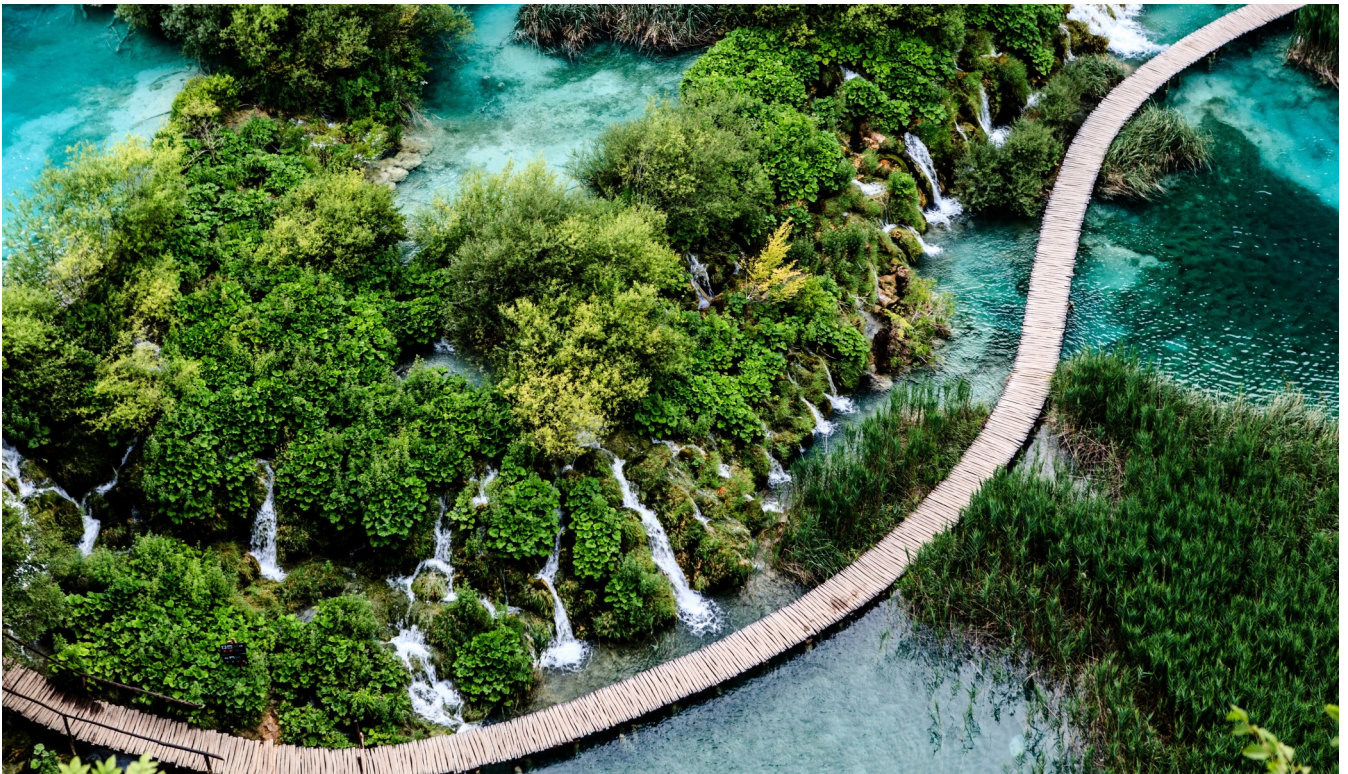
Osim Hrvatske, potpune, kao i djelomične zabrane uzgoja životinja radi krzna donesene su u: Ujedinjenom Kraljevstvu, Austriji, Sloveniji, Makedoniji, Srbiji, BiH, Nizozemskoj, kao i u Danskoj, Belgiji te Njemačkoj i Švedskoj gdje su, zbog nemogućnosti poštovanja donesenih propisa, zatvorene upravo farme činčila. U Nizozemskoj uz-

goj činčila radi krzna zabranjen je još 1997. godine, a prošle godine sudskom odlukom potvrđena je zabrana uzgoja svih životinja radi njihova krzna. Iako se radi o državi koja je bila četvrti najveći svjetski uzgajivač kuna, odluka je donesena iz etičkih razloga. Prepoznajući situaciju u kojoj se nalazi Hrvatska, podrška našoj zabrani stigla je i iz nizozemskog Ministarstva ekonomije.

Prijatelji životinja vjeruju da će se tijekom i nakon javne rasprave izmjena Zakona o zaštiti životinja iskoristiti upravo za njegovu poboljšanje, a ne degradaciju. Više informacija nalazi se na www.prijatelji-zivotinja.hr.

Škrlec: 80 milijuna građana EU-a ne može uživati u godišnjem odmoru

Nepristupačnost turističkim, kulturnim, zabavnim i umjetničkim sadržajima predstavlja veliku prepreku za ravnopravno uključivanje 80 milijuna osoba s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću diljem Europske unije.

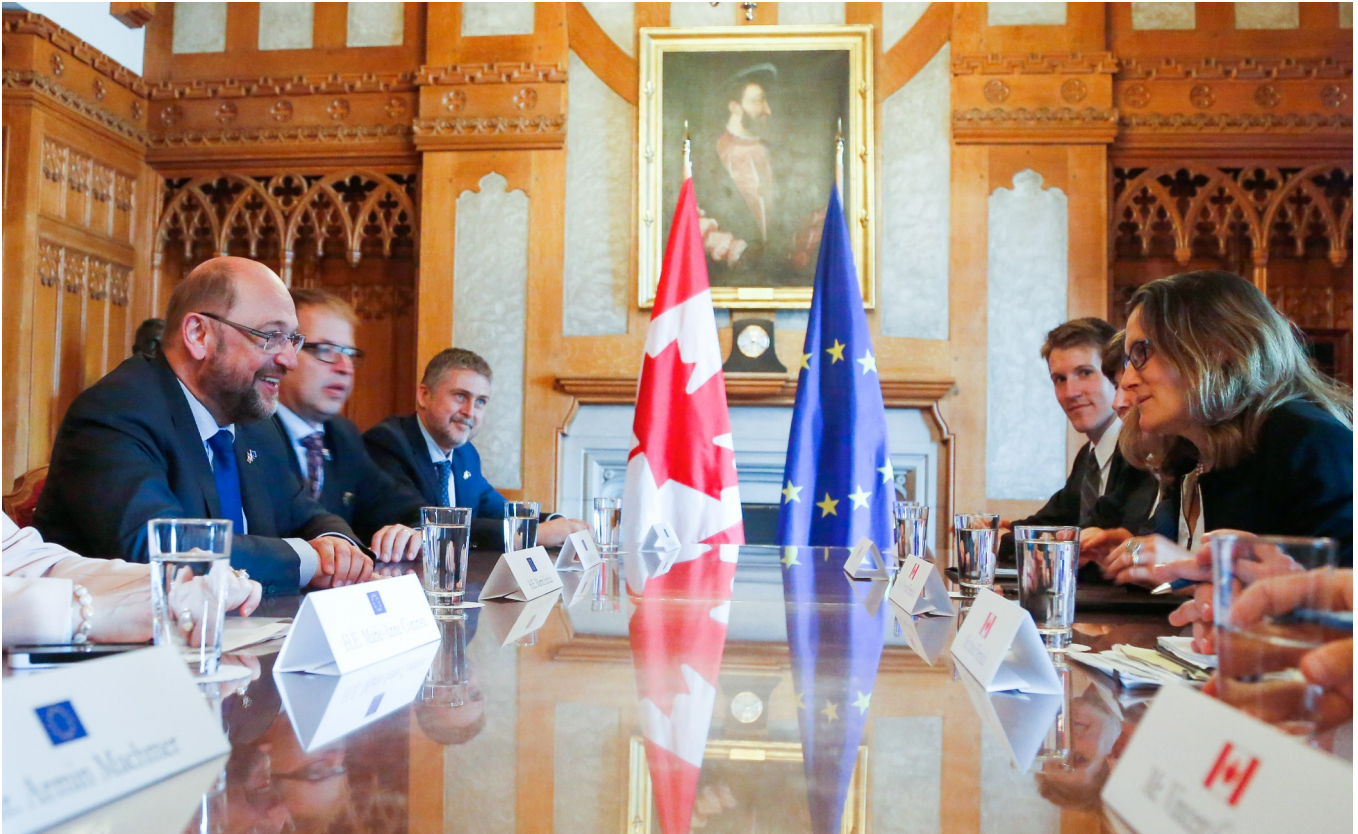
Na plenarnoj sjednici u Strasbourgu 7. srpnja prihvaćeno je izvješće o provedbi Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom Europskog parlamenta. Izvjestitelj za mišljenje Odbora za transport i turizam Davor Škrlec u svom je plenarnom govoru istaknuo kako se sloboda kretanja kao temeljno pravo građana Europske unije nažalost uskraćuje milijunima osoba s invaliditetom što posebno dolazi do izražaja za vrijeme turističke sezone kada veliki broj ljudi koristi priliku otputovati negdje na odmor. "Nepristupačnost turističkim, kulturnim, zabavnim i umjetničkim sadržajima predstavlja

veliku prepreku za ravnopravno uključivanje 80 milijuna osoba s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću diljem Europske unije. Nemogućnost sudjelovanja u društvenim aktivnostima i korištenju javnih usluga naše sugrađane stavlja u nepovoljan položaj i čini ih neravnopravnim članovima društva zbog čega smo u ovom izvješću ugradili preporuke za poboljšanje uvjeta na kojima zajednički moraju raditi Europska komisija, Vijeće i države članice, odnosno, cijelo europsko društvo. Uvođenje intermodalnog transporta, primjena univerzalnog dizajna u infrastrukturi i novih tehnologija

omogućit će razvoj novih usluga i poslova te posljedično i nova radna mjesta za osobe s invaliditetom, osobito u sektoru turizma kao važnoj gospodarskoj grani Europske unije, ali i Hrvatske. Apeliram također na Komisiju i na Vijeće da u sve buduće izmjene direktiva i uredbi ugrade projekt Europske iskaznice za osobe s invaliditetom kojom se uz pomoć praktičnih mjera omogućuje mobilnost i međusobno priznavanje prava građana s invaliditetom u svim državama članicama kao značajan doprinos izgradnji ravnopravnog i uključivog europskog društva." – izjavio je Škrlec.

Nacionalni parlamenti odlučivat će o trgovinskom sporazumu s Kanadom (CETA)

Europska komisija je 5. srpnja Vijeću EU-a službeno predložila potpisivanje i sklapanje sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Kanade pod nazivom Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum ili CETA.

Komisija je odlučila predložiti CETA-u kao "mješoviti" sporazum jer želi ubrzati proces i omogućiti potpisivanje sporazuma tijekom sljedećeg sastanka na vrhu između Europske unije i Kanade u listopadu. Kao član Izaslanstva za odnose s Kanadom Europskog parlamenta zastupnik Davor Škrlec pozdravio je odluku Komisije da se CETA ipak prije stupanja na snagu uputi nacionalnim parlamentima na ratifikaciju.

"Budući da se radi o trgovinskom sporazumu koji može i-

mati veliki utjecaj na europsko gospodarstvo i građane, tretiranje CETA-e kao "mješovitog sporazuma" jedina je ispravna odluka. Brexit je očito utjecao na promjenu mišljenja Komisije koja ovom odlukom pridaje veću ulogu nacionalnim parlamentima i volji građana država članica u suodlučivanju o tako važnim pitanjima. To je velika pobjeda Zelenih, a i civilnog društva koje se otpočetak snažno zalagalo za transparentnost u pregovorima i poštivanje visokih standarda demokracije. Vjerujem kako će Komisija primijeniti iste kriterije i u slu-

čaju sklapanja Transatlantskog trgovinskog i investicijskog sporazuma (TTIP) sa SAD-om." – rekao je Škrlec.

Sporazum će u potpunosti stupiti na snagu nakon što ga sklope EU, na temelju odluke Vijeća i uz suglasnost Europskog parlamenta, te sve države članice nakon provedbe odgovarajućeg nacionalnog postupka ratifikacije. CETA-om se od prvog dana ukidaju gotovo sve carine, što će europskim poduzećima omogućiti da uštede stotine milijuna eura godišnje i istodobno donijeti izrav-

ne koristi europskim potrošačima u vidu smanjenja cijena i većeg izbora proizvoda uvezanih iz Kanade.

Nadalje, potaknut će se trgovina uslugama, omogućiti pristup novom tržištu te olakšati ulazak na tržište europskim pružateljima usluga u područjima u kojima poduzeća iz EU-a prednjače u svijetu, od pomorskih, telekomunikacijskih i inženjerskih usluga do usluga u području okoliša i računovodstvenih usluga. Pružateljima usluga olakšat će se putovanje između EU-a i Kanade radi boljeg povezivanja s korisnicima. Olakšat će se ipriznavanje stručnih kvalifikacija za regulirane profesije (arhitekti, računovođe, inženjeri) i tako stvoriti nove prilike za stručnjake u tim sektorima. Poduzetima iz EU-a omogućit će se da sudjeluju u kanadskim javnim natjecanjima na svim razinama vlasti (saveznoj, pokrajinskoj i lokalnoj) u raznim područjima od IT sektora do cestovnog i željezničkog prometa.

Osim što će omogućiti smanjenje carina, CETA će pridonijeti smanjenju troškova europskih poduzeća, osobito onih manjih, zahvaljujući sustavu uzajamnog priznavanja tzv. potvrda o ocjenjivanju sukladnosti za čitav niz proizvoda od električnih uređaja do igračaka. Primjerice, za dobivanje certifikata važećeg u Kanadi, poduzeće iz EU koje želi izvesti igračke svoj će proizvod morati testirati samo jednom, u Europi, čime će uštedjeti vrijeme i novac. Kanada se isto tako obvezala da će slijediti

pristup EU-a te sve javne natječaje objavljujati na istom web-mjestu. Na taj će način zainteresirana poduzeća iz EU-a moći lakše doći do potrebnih informacija o javnim natjecanjima u Kanadi. Zahvaljujući CETA-i kanadska poduzeća i poduzeća iz EU-a moći će se natjecati pod uistinu ravnopravnim uvjetima. CETA sadržava i stroga pravila o zaštiti radničkih prava i okoliša. Obje su se strane obvezale da u nijednom trenutku neće ugroziti visoke standarde EU-a zbog komerci-

jalnih interesa, već da će zajednički raditi na poticanju drugih zemalja diljem svijeta, posebno onih u razvoju, da povise svoje standarde.

Više od 140 europskih oznaka zemljopisnog podrijetla za prehrambene proizvode i pića uživat će visok stupanj zaštite na Kanadskom tržištu, što bez sporazuma ne bi bilo moguće. CETA-om će se osigurati da se na kanadskom tržištu pod tim nazivima mogu prodavati samo izvorni proizvodi.

Dinamična rasprava preko stotinu sudionika o novom planu gospodarenja otpadom

Plan gospodarenja otpadom 2016.-2022. koji se kratko našao na javnoj raspravi izazvao je u proteklih mjesec dana burne i intenzivne reakcije stručne javnosti. Stoga se očekivala vrlo polemična razmjena stajališta preko stotinu prisutnih na okruglom stolu koji se u petak održao u Zagrebu u organizaciji časopisa Komunal i Centra za razvoj i marketing.

Problem gospodarenja otpadom je inače prilično kompleksan, ne samo na razini RH, već se i na razini EU kao i na nivou pojedinih država članica vode žustre rasprave o smjerovima i politikama koje će uređivati buduća pitanja postupanja s otpadom. Najnovijim paketom kružne ekonomije EU daje snažan okvir za daljnja unaprjeđivanja i poboljšanja sustava gospodarenja otpadom.

Okrugli stol okupio je vrlo heterogen sastav sudionika, pa su se na jednoj strani našli predstavnici

Ministarstva zaštite okoliša ojačani dijelom struke i civilnim udrugama koje podržavaju donošenje Plana, a na drugoj strani dio stručne javnosti koji je iznio dvojbe oko utemeljenosti i procedura donošenja Plana kao i upozorenja na neke moguće sadržajne manjkavosti. Predstavnici dvije vodeće političke stranke nisu se odazvali pozivu, što pred sam proces usvajanja Plana u narednom razdoblju stavlja nove izazove, iako Ministarstvo ističe da će se sve stranke u Vladi usuglasiti jer se radi o prevažnom razvojnom pitanju.

Runko Luttenberger: Koncept koji predlažemo nema alternativu

Pomoćnica ministra zaštite okoliša i prirode dr. sc. Lidija Runko Luttenberger izjavila je kako očekuje da će Vlada relativno brzo usvojiti plan gospodarenja otpadom, koji potom ide na ocjenu Europske komisije. Do kraja ove godine Hrvatska bi na raspolaganju trebala imati i 475 mil. EUR iz EU fondova, jer je usvajanje plana preduvjet za povlačenje tih sredstava. Hrvatska je već nekoliko puta opomenuta zbog nedo-

nošenja plana, stoga ovaj problem treba riješiti do kraja godine. Koncept koji mi predlažemo i koji zapravo ni nema alternativu je odvajanje otpada i put ka cirkularnoj (kružnoj) ekonomiji, kako bismo zadovoljili sve one obveze koje imamo temeljem važećih propisa, rekla je Runko Luttenberger novinarima i sudionicima te nadodala kako se ni jedno ministarstvo nije negativno očitovao na Plan, koji naglasak stavlja na sortirnice, reciklažu i zagovara "zero waste" koncept, uz preinaku postojećih i planiranih Centara za gospodarenje otpadom, nastavila je. Također, napomenula je da je Ministarstvo ponosno što kao saveznike ima ekološke udruge, ali i brojna komunalna poduzeća i JLS koje se sve više javljaju s idejama izgradnje manjih centara i sortirnica koje bi mogle trajno riješiti njihov problem s otpadom. Kritičari nažalost nisu niti pročitali tekst Plana, nego su protiv po inerciji suprotstavljenih interesa. Odgovarajući na prigovore predstavnika regionalnih centara za gospodarenje otpadom, koji su istaknuli da su postojeći centri službeni model zbrinjavanja otpada utemeljen na zakonu, zbog čega se u proteklom desetljeću u centre ulagalo puno novca, a s novim konceptom Ministarstva za njih neće biti posla, Runko Luttenberger ističe kako je problem što je cijeli taj proces uhodavanja predugo trajao, nije se pokazao učinkovitim, ali misli "da niti jedna država, pa tako ni Hrvatska nije toliko bogata da može graditi nove Obrovce".

Škrlec: Izgubili smo vrijeme, moramo se prilagoditi kružnoj ekonomiji

Prof. dr. Davor Škrlec, zastupnik u Europskom parlamentu i član

Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane izjavio je da su poštivanje hijerarhije gospodarenja otpadom, uvođenje integritetnog sustava prema načelima kružne ekonomije, veći postotak razdvajanja na kućnom pragu i uključivanje građana najvažniji elementi za uspješnu provedbu plana koji nas, s obzirom na obaveze ispunjavanja ciljeva EU-a, neće dovesti u neugodnu situaciju plaćanja penala. Imamo problem s nezaposlenošću, novim sustavom gospodarenja otpadom možemo otvoriti nova radna mjesta i izvoziti poluproizvo-

de, rekao je Škrlec. Napomenuo je da europska politika radi na ostvarenju energetske unije, koju pokreće tržište sekundarnih sirovina, što Hrvatska do sad nije prepoznala.

Mostov saborski zastupnik **Josip Katalinić** rekao je kako njegova stranka snažno podupire plan gospodarenja otpadom, ustvrdivši da je gospodarenje otpadom veliki biznis. Naglasio je da se iz rada CGO Mariščina pokazalo da je takav sustav skuplji i neekonomičan jer podrazumijeva dopremu otpada i iz 150 km udaljenih

općina, a krajnji trošak zbrinjavanja tone otpada u njemu raste, zato što uopće nije uzeto u obzir da cementarama treba platiti da zbrinu gorivo iz otpada (RDF) koje je nusproizvod takvog rada.

Đuro Horvat: Trebaju nam projekti gdje ćemo zaposliti ljude i koristiti domaće tehnologije

Otpad je velika prilika za Hrvatsku. Mi smo u Tehnixu razvili nove tehnologije za potpunu reciklažu miješanog komunalnog otpada. Radimo tvornice po Europi, imamo interese iz cijeloga svijeta, dnevno šaljem ponude,

primamo poslovne partnere, biznismene koji žele našu ekološku tehnologiju, međutim nisam zadovoljan pozicijom na hrvatskom tržištu. Mi uvozimo tehnologije koje nisu dobre, koje ne daju rezultate u reciklaži koja se mora ostvarivati prema direktivama EU i naravno prema Zakonu o održivom gospodarenju otpadom RH. Imamo određene primjedbe i na natječajne procedure, jer se natječaji u RH raspisuju na osnovu krive ili nepotpune dokumentacije. Do sada je bilo važno da su projekti što skuplji i da se povuče neki novac iz

EU. Nas domaće proizvođače se u startu eliminiralo zbog raznih kriterija, npr. ukupnog prihoda, a ne kvalitete tehnologije. Strašno je da smo uložili milijarde kuna u velike projekte centara koji dobro ne funkcioniraju. Nije novost da nas EU upozorava da za otpad moramo napraviti reviziju postojećih projekata i postojeće strategije u gospodarenju komunalnim otpadom. Trebamo se više osloniti na domaću pamet i domaće ljude.

Grad Zagreb i nadležne institucije imaju primjedbe na proceduru usvajanja Plana. Direktorica zagrebačkog centra za gospodarenje otpadom **Sandra Tucak Zorić** usprotivila se činjenici da se ne poštuju postojeći pravni akti u području otpada, a predmetni Plan je bio na javnoj raspravi samo šest radnih dana. Resorno Ministarstvo nikada nije objavilo rezultate javne rasprave. U Planu nedostaje analiza postojećeg stanja, a kao glavni nedostatak Tucak Zorić izdvojila je nedostatak informacije o završnom tijeku otpada.

Ostali panelisti: Iznijeta različita stajališta oko Plana!

Danko Fundurulja iz Udruge za gospodarenje otpadom istaknuo je kako Plan nije usklađen sa Strategijom, jer je prvo trebalo mijenjati strategiju, a zatim donositi ovakav ambiciozan plan. Uz to nedostaju projekcije nastanka otpada kao i to što učiniti s opasnim otpadom, a brojke koje se navode variraju od dokumenta do dokumenta. Prof.dr. **Stanko Uršić**, eminentni stručnjak za okoliš je kazao kako je "zero-waste koncept" rezultat stručnog i znanstvenog rada. Svi koji žele razumjeti kako treba dobro raditi trebaju otići na otok Krk i

upoznati se s modelom koji je danas iznad europskih zahtjeva. Dr. sc. **Viktor Simončić**, okolišni konzultant istaknuo je da se ne može prihvatiti Plan u kojem nije izraženo koliko će takav drugačiji koncept koštati te da će se Hrvatska zbog svog nerada sigurno suočiti s financijskim sankcijama. Otpad je puno više od same ekologije. **Vesna Dukić** iz CGO Kaštjun referirala se na dugogodišnje iskustvo u poslovima s otpadom i istaknula kako se zadnjih mjeseci griješi kada se Centri poistovjećuju s ukupnom strategijom gospodarenja otpadom, a oni su samo jedan dio te politike. Kaštjun je izgrađen na temelju detaljnih analiza i usporedbi s inozemnim primjerima. Moramo biti svjesni da nakon 2018. godine nećemo biti u mogućnosti odlagati neobrađeni otpad. U CGO računamo s 35 % reciklaže, dok Plan ne daje rješenje što s onim što ostane, rekla je Dukić. **Mladen Jozinović**, direktor RCGO Piškornica, kritičarima koncepta regionalnih centara odgovora kako papir, plastika, metal i slično uopće nisu u nadležnosti centara te će samo dio otpada završiti u centrima, a 50 % će se zbrinjavati na drugi način. Piškornica je projekt četiri županije i mi ćemo se boriti da se ovaj projekt u potpunosti realizira, neovisno od novih politika gospodarenja otpadom. Dr. sc. **Guste Santini**, ekonomski stručnjak smatra da je otpad više od sirovine, jer je ekološka pozadina poslovanja pitanje suvereniteta neke države. Ekologija nije jeftin business i mi smo ostali duboko u socijalizmu po nekim percepcijama budućih razvojnih paradigmi, jer otpad nam nije balast nego razvojna šansa za RH. **Helena Vučić** iz Holcim Hrvatska ističe da su cemen-

tare zainteresirane za daljnju suradnju s centrima za otpad te da oni ne uvjetuju sastav RDF posebnim, povišenim udjelima pojedinih materijala poput papira ili plastike. **Marko Košak** iz Zelene akcije rekao je kako Zelena akcija i više od 60 udruga zaštite okoliša iz cijele Hrvatske smatraju da prijedlog plana gospodarenja otpadom donosi niz kvalitetnih mjera odvajanja, recikliranja i kompostiranja i predstavlja korak naprijed u sustavu gospodarenja otpadom u Hrvatskoj koji je godinama među najgorim sustavima u Europi zbog toga što se godinama pokušava progurati sustav velikih regionalnih centara. Hrvatska odvaja samo 17 posto otpada, a cilj koji propisuje EU je do 2020. odvojiti 50 posto otpada. Nadovezao se i **Ratko Bedeković** iz Udruge za zaštitu okoliša Jakuševac podsjetivši da se na Jakuševcu sada nalazi 50 mil. tona otpada, a da su mnogi stanovnici izloženi različitim zdravstvenim rizicima. Na skupu je sudjelovao i Jože **Leskovar** iz komunalne tvrtke Kostak iz Krškog koja već godinama provodi model odvajanja i recikliranja otpada. Godine 2002. imali smo 12.000 t na odlagalištu, a ove godine ćemo odložiti 500 tona ili samo 17 kg po stanovniku. U tom smjeru biste i vi u Hrvatskoj trebali ići i razvijati modele koji će voditi računa o svim kategorijama korisnika, od najmanjih općina do milijunskog grada Zagreba. Ekologija nema političku boju, a njezina rješenja moraju imati ekonomsku, ekološku i socijalnu komponentu bez koje ne može ništa funkcionirati. Strategije, operativne planove i slične dokumente moraju najprije pisati stručnjaci, a finiširati ih političari, zaključio je Leskovar.

Škrlec: Zbog viznog režima SAD-a Hrvatska može blokirati TTIP

Iako je bila pravno obvezana da do 12. travnja 2016. uvede vizu za državljane SAD-a i Kanade prema načelu reciprociteta, jer iste te države nisu ukinule vizu za građane Hrvatske, Poljske, Bugarske, Rumunjske i Cipra, Europska komisija je svjesno, kako bi odugovlačila s procesom, uputila ovo pitanje Vijeću i Europskom parlamentu koji su se do danas 12. srpnja trebali očitovati o uvođenju viza za državljane SAD-a i Kanade.

Zastupnik u Europskom parlamentu Davor Škrlec smatra kako je time prekršena europska regulativa o viznom režimu donesena 2013. godine kojom se jamči načelo reciprociteta i obaveza svih država članica na uvođenje viza trećim zemljama koje zahtijevaju vizu i za samo jednu državu članicu, te da je očito kako se europska pravila ne primjenjuju jednako na sve i nisu učinkovita kada se radi o trećim državama poput SAD-a i Kanade.

“Nepoštivanje europskih pravila prvenstveno oslabljuje pregovaračku poziciju europskih institucija u pregovorima s SAD-om, a posebno kada je u pitanju i TTIP jer pokazuje kako EU nije u mogućnosti dosljedno provoditi svoje odluke u svrhu zaštite prava građana. Neprimjenom regulative o viznom režimu iz 2013. godine građane pojedinih država članica se nepravredno diskriminira, pa tako i Hrvatsku. Očekujem da Europska komisija preuzme odgovornost i što prije u skladu sa svojim ovlastima, koje su joj dane novim EU pravilima i potvrdom Suda Europske unije, donese delegirani akt kojim će se provesti načelo reciprociteta i uvesti vizu za građane trećih država koje isto traže od država članica EU-a. Samo tako je moguće zadržati dosljednu politiku i vratiti povjerenje građana u eu-

ropske institucije, a istovremeno osigurati i jednakost u pregovorima s međunarodnim partnerima.”

Europski parlament hitno mora pokrenuti proceduru pred Sudom Europske unije

Budući da je Europska komisija 13. srpnja u svom priopćenju odbacila mogućnost uvođenja viznog reciprociteta sa SAD-om i Kanadom, na što ju obvezuje europska regulativa o viznom režimu iz 2013. godine, zastupnik Davor Škrlec uputio je odmah danas pisma predsjedniku Europskog parlamenta Martinu Schulzu i predsjedatelju Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove (LIBE), Claudeu Moraesu, kojima zbog pasivnosti Komisije i kršenja načela reciprociteta, na teme-

lju članka 265. Lisabonskog ugovora hitno traži pokretanje procedure pred Sudom Europske unije. “Ozbiljno sam zabrinut zbog namjerne pasivnosti Europske komisije i nepoštivanja zajedničkih europskih pravila na štetu građana pojedinih država članica Unije. Pozvao sam danas Europski parlament na hitnu reakciju u svrhu zaštite jednakosti svih građana Europske unije i zaustavljanja daljnje diskriminacije na temelju nepostojanja načela viznog reciprociteta. Ako Komisija ne promijeni svoj stav i donese odluku o uvođenju viza za državljane SAD-a i Kanade, dužnost je Europskog parlamenta da poduzme daljnje korake i prema članku 265. Lisabonskog ugovora pokrene proceduru protiv Komisije pred Sudom Europske unije.”

6 razloga za zabranu uzgoja GM biljaka u Europskoj uniji

U petak, 8. srpnja, Europska komisija predala je Stalnom odboru za biljke, životinje i hranu za životinje tri nacrtu prijedloga usmjerenih na obnovu autorizacije za uzgoj tri GM kukuruzne sorte u EU, to su Monstantov zloglasni kukuruz Mon810 (otporan na kukuruzni moljac), Syngenta kukuruz BT11 (stvara *Bacillus thuringiensis* toksin koji šteti kukuruznom moljcu i otporan je na grupu herbicida), te Dupont kukuruz TC1507 (otporan na kukuruzni moljac i grupu herbicida).

Posljednje godine situacija se promijenila dolaskom tzv. "opt-out" regulacije na snagu koja omogućava da zemlje članice zabrane uzgoj GM biljaka na svom teritoriju čak i ako je takav uzgoj odobren na razini EU-a; predviđeno je (i od biotehnoške industrije) kako će ovakva regulacija navesti zemlje članice koje su protiv GMO uzgoja na fleksibilniji pristup odlučivanja za prihvaćanje takvog uzgoja na razini EU-a. Ako zemlje članice odbiju uzgoj genetski modificiranih organizama na vlastitim usjevima, razlozi za takvu odluku neće samo nestati te bi se također trebale zalagati za istu zabranu na razini EU-a. Bila bi velika pogreška ukoliko bi se obnovila autorizacija za ove GM biljke. Evo i zašto!

1. GRAĐANI EUROPSKE UNIJE NE ŽELE GMO

Posljednje istraživanje EU barometra pokazuje kako većina građana EU odbacuje GMO. 54% građana EU smatra kako GMO nije siguran za njih i njihove obitelji (samo 30% vjeruje kako je siguran). Samo bi ovaj podatak trebao biti dovoljan za zabranu GMO u EU, kako sa usjeva tako i iz hrane. Građani imaju pravo odlučivati kakve će se tehnologije primjenjivati u njihovom društvu. Razlika između zemalja je često isticana kao dobar razlog za potpunu zabranu GMO u EU: "Ako neke zemlje žele GMO, neka ga koriste!" Ipak, ne postoji niti jedna država u EU s

visokim postotkom građana koji su uvjereni kako su GM organizmi sigurni za njih za razliku od onih građana koji su nepovjerljivi. Čak i u Španjolskoj, gdje je smješteno 90% GM uzgoja čitave površine EU, 15% više građana želi uzgoj bez GMO za razliku od grupe koji su za takav uzgoj. Europska komisija i države članice ne bi smjele zaboraviti kako je zadaća EU-a zaštititi okoliš i zdravlje svojih građana.

2. BIOTEHNOLOGIJA OMOGUĆAVA PRIVATIZACIJU ŽIVOTA

Transgenetika i suvremena biotehnologija omogućavaju izum i patentiranje velikog broja genetički modificiranih biljaka. Jasnije rečeno, to znači kako su genetički modificirane biljke koje se uzgajaju i obrađuju u poljima, njihovo

sjeme, kao i konačni proizvod u pogledu prehrambenih proizvoda, patentirane i u posjedu divova poljoprivredne industrije kao što su Monsanto, Syngenta i Dupont. Na taj način, ne samo što se omogućava privatizacija prava na izbor i monopol nad samom prirodom od strane nekolicine globalnih poljoprivrednih kompanija, već i privatizacija hrane u svrhu ostvarivanja privatnih interesa i profita, što predstavlja opasan trend u pogledu autonomije hrane. Uz to, patentiranje takvih genetički modificiranih biljaka u skorijoj će budućnosti značiti više cijene i sve veću koncentraciju ionako visoko koncentrirane međunarodne trgovine. Također, na taj način ograničava se i buduće razmnožavanje biljaka i reprodukcija sjemena, čime se u izrazito nepovoljan položaj stavljaju mali poljo-

privrednici i proizvođači.

3. SUŽIVOT GMO USJEVA I ONIH KOJI NE SADRŽANE GENETIČKI MODIFICIRANE ORGANIZME NIJE MOGUĆ

Za poljoprivrednike je ključno da mogu samostalno odlučiti žele li ili ne žele uzgajati genetički modificirane biljke. To je od posebne važnosti za poljoprivrednike koji uzgajaju organsku hranu (a koji predstavljaju važan i rastući sektor u Europskoj uniji), za koje bi "GMO zagađenje" značilo nemogućnost dobivanja potvrda i certifikata, odnosno nemogućnosti deklariranja i prodavanja svojih proizvoda kao onih organski uzgojenih. Ono što treba posebno napomenuti je to kako se pelud ne može zaustaviti na granicama određenih polja, geografskih područja ili država. Činjenicu kako je nemoguće spriječiti i izbjeći miješanje gena genetički modificiranih i negenetički modificiranih biljaka iz iste porodice koje su uzgajane na istom geografskom području, znanstveno su uspjeli dokazati stručnjaci okupljeni u sklopu posebnog programa Europske unije. Bolje rečeno, to znači kako se uzgojem genetički modificiranog kukuruza na određenom području, „učinkovito“ sprječava organske i konvencionalne poljoprivrednike da uzgajaju negenetički modificiran kukuruz na tom istom geografskom području.

4. GMO KULTIVACIJA PODRAZUMIJEVA PESTICIDE U NAŠOJ OKOLINI

Tri genetski modificirana organizma predložena za ponovno odobrenje, proizvode svoj vlastiti pesticid (Bt toksin) protiv kukuruznog moljca. Stoga, nema potrebe za prskanjem istih, iako će i dalje biti izloženi insektima s obzirom da se pesticid konstantno nalazi unutar biljke, pa se tako i širi kroz cijeli

ekosustav. Organski uzgoj koristi Bt toksin, ali on nije uvijek u našem okruženju, što znači da se otpor na njega ne razvija. Ako su štetočine konstantno izložene Bt toksinu, posebno u monokultutama koje se često pojavljuju u industrijskoj poljoprivredi, tada će se otpornost na Bt toksin razviti, što će dovesti do beskorisnih GM usjeva, te će organske uzgajivače ostaviti bez metoda za borbu protiv štetočina. Dva genetski modificirana organizma koja se odnose na potencijalno ponovno odobrenje su također otporni na grupu herbicida, što znači da su stvoreni za korištenje u kombinaciji sa jednom ili više kemikalija. Dokazano je da uzgoj GM biljaka koje su otporne na herbicid povećava korištenje herbicida na globalnoj razini. Dopuštanje uzgoja GM kukuruza u poljima na području Europske unije znači više kemijski opasnih proizvoda u našim tlima, zraku i vodama, u većem opsegu i dugoročno.

5. STVARAJU "SUPERKOROV KRIŽANJEM S DIVLJIM BILJKAMA"

Imamo dokaze o superkorovu koji potječe od genetski modificiranih biljaka otpornih na herbicid, križane sa svojim divljim srodnicima, što dovodi do stvaranja hibrida koji su također otporni na herbicide, tako da su za njihovu kontrolu korišteni jači i opasniji pesticidi. Jedan od ključnih argumenata za dopuštanje uzgoja genetski modificiranog kukuruza u EU bio je nedostatak divljih autohtonih biljaka s kojima bi se moglo križati, s čime se smanjuje rizik protoka gena u divljem okruženju. Sada postoje i dokazi da je teosint, predak kultiviranog kukuruza, prisutan u Španjolskoj od 2009.godine. Opće je poznato da populacija teosinta može postati primatelj za transgenetički DNA, koji proizlazi

iz genetski modificiranog kukuruza MON810, a koji se uzgaja u nekim regijama Španjolske gdje je teosint postao problem. Protok gena može doći i do teosinta, uzrokujući proizvodnju Bt toksina, donoseći veću spremnost hibridima kukuruza i teosinta u odnosu na izvorne teosint biljke. To je scenarij koji nosi velike rizike za poljoprivrednike i okoliš. Za početak, ovaj modificirani gen okreće teosinte u "superkorov" koji je mnogo otporniji nego njegova "prirodna" verzija, pa je stoga poljoprivrednicima puno teže njime upravljati.

6. POSTOJE ALTERNATIVE!

Navedene tri GMO biljne vrste u osnovi ne predstavljaju bilo kakvu prednost za potrošače: nisu zdravije, a niti cjenovno jeftinije. Unatoč tvrdnji da poljoprivrednicima koji ih uzgajaju pružaju prednosti u vidu pojednostavljenja poljoprivredne prakse i običaja, i dalje je nepobitna činjenica kako dugoročno gledano GMO uništava plodnost tla i bioraznolikost. Učinkovite zamjene korištenju herbicida postoje, a tijekom rasprave o reautorizaciji glifosata o njima je dugo bilo govora. One podrazumijevaju kombinacije mehaničkih, fizičkih i bioloških metoda – prvenstveno primijenjenih u organskoj poljoprivredi – primjerice, plodoredi, tehnike gnojenja, malčiranje, jednogodišni pomoćni usjevi ili međuusjevi, primjena plitkog zaoravanja, upotreba rotirajuće motike, termička obrada i slično. Da bi se postigla optimalna zaštita kukuruza od kukuruznog moljca, najboljom se smatra tehnika dugih i primjerenih plodoreda, koja se smatra učinkovitijom od kemijskih pesticida. Prirodni insekticidi (kao npr. nemodificirani *Bacillus thuringiensis*) ili niskorizične prirodne supstance također mogu polučiti zadovoljavajuće rezultate.

Autor teksta: Greens/EFA

Znate li što je to Codex Alimentarius?

Tekst: **Elena Milaković**

Codex Alimentarius, ili u slobodnom prijevodu Kodeks o hrani skup je međunarodno priznatih normi, smjernica i pravila povezanih s proizvodnjom, upotrebom te prodajom hrane. Glavno tijelo zaduženo za provedbu i unaprjeđivanje Kodeksa, koje djeluje još od 1963. godine - Komisija Codex Alimentarius-a (CAC) - tijelo je koje su zajednički osnovala Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO) i Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). Kodeks je također usko povezan i sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (WTO), koja na temelju smjernica, pravila i kriterija razrađenih u Kodeksu, uspostavlja pravila kvalitetne, sigurne i pravedne međunarodne razmjene. Danas CAC broji 188 članova, uključujući i sve zemlje članice Europske unije, te preko 200 promat-

rača u vidu vladinih i nevladinih organizacija. Republika Hrvatska postala je članicom CAC-a 1994. godine, a Hrvatski zavod za norme (HZN) kontaktna je točka Kodeksa za Republiku Hrvatsku. Kao glavnu namjenu Kodeksa, CAC naglašava zaštitu javnog zdravlja te osiguravanje pravedne i pravilne međunarodne razmjene i trgovine hranom. Kodeksom su tako propisana pravila i smjernice pravilne proizvodnje, upotrebe i prodaje mesa, ribe, mlijeka te mesnih, ribljih i mliječnih proizvoda i prerađevina, ali se, također, reguliraju i označavanje i deklaracija proizvoda, higijenski zahtjevi, ostaci pesticida i korištenje aditiva u proizvodima, upotreba vitamina i minerala te se preporučuje etičnost u proizvodnji, upotrebi i prodaji hrane. Upravo je po pitanjima prirodnih dodataka prehrani, kao i korištenju aditiva i ostataka pesticida u hrani, posebice onih

koji su u brojnim zemljama klasificirani kao toksični i potencijalno kancerogeni (kao što je primjerice glifosat), ali i po pitanju posebnog označavanja genetički modificirane hrane, Kodeks u zadnjih nekoliko godina postao dijelom javnih rasprava. Ukoliko se uzme u obzir kako do danas znanstveno nije dokazano da na ljudski i životinjski organizam dugoročno utječe genetički inženjering te kako je dokazana štetnost dugoročnog izlaganja određenim aditivima i pesticidima, ne čudi sve veća zabrinutost brojnih znanstvenika i stručnjaka, ali i javnosti za javno zdravlje te dobrobit ekosustava. Upravo iz razloga kako se radi o važnom pitanju zaštite dobrobiti te pravima potrošača, ali i brige za čitav ekosustav, pitanje Kodeksa nikako ne bi trebalo ostati u sjeni ostalih pitanja koja zaokupljaju europsku javnost.

Sramotan prijedlog Komisije za postavljanje znanstvenih kriterija za rješavanje problema endokrinih disruptora

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) i Program Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) proglasili su endokrine disruptore globalnom prijetnjom javnom zdravlju. Prisutni su u širokom rasponu najčešće korištenih proizvoda kao što su pesticidi i biocidi, posuđe i pribor za jelo, materijali za pakiranje hrane, PVC podne podloge i kozmetika. Takve kemikalije povezuju se s teškim zdravstvenim problemima, uključujući rak, probleme s plodnošću, genitalne malformacije, rad štitnjače, rad mozga, pretilost i neurobihevioralne poremećaje kao što je hiperaktivnost. Mogu djelovati na vrlo niskim dozama, a posebno su opasni za vrijeme trudnoće i u ranom djetinjstvu jer ometaju razvojne procese.

Tekst: **Mislav Mihaljević**

Europska komisija je sredinom lipnja predstavila dugo odgađane prijedloge za postavljanje znanstvenih kriterija za rješavanje problema kemijskih tvari koje ometaju endokrini sustav. Prema pravu EU-a, Komisija je bila dužna usvojiti kriterije na endokrine disruptore do kraja 2013. godine, ali unatoč tome što su bili spremni na vrijeme, ti kriteriji su bili blokirani zbog lobiranja i političkog uplitanja. U prosincu prošle godine Opći sud Europske unije presudio je da je Komisija prekršila zakon EU-a ne djelujući i da je izvan nadležnosti Komisije mijenjati temeljni tekst zakona.

Grupacija Zelenih/ESS-a i zastupnik Davor Škrlec smatraju kako je sramotno je da Europska komisija nastavlja braniti interese agrokemijske industrije, umjesto zauzimanja za javno zdravlje. Ne samo da je Komisija predložila vrlo restriktivnu definiciju što predstavlja endo-

krini disruptor, već je predložila široke iznimke za njih. Na taj način se krši utvrđena praksa klasifikacije srodnih kemikalija te one postaju legalne. Umjesto da nauče lekcije iz presuda Suda Europske unije, Komisija stvara štetu odgađanjem akcije po pitanju kemijskih tvari koje ometaju endokrini sustav predlaganjem neprimjerenih mjera za njihovo rješavanje.

Definiranje jasnih i sveobuhvatnih kriterija o tome što čini endokrini disruptor je ključni ko-

rak za pravilno reguliranje ovih kemikalija i u konačnici smanjenje izloženosti prema njima. Jedini prioriteti zakona EU-a trebao bi biti da utvrdi glavne probleme za javno zdravlje uzrokovane tim kemikalijama. Međutim, Komisija nastavlja stavljati nekoliko agrokemijskih tvrtki ispred javnog zdravlja. Sada ćemo morati izgraditi potrebnu većinu u Europskom parlamentu kako bi uložili veto na ovaj sramotan prijedlog, poručuju Zeleni.

Korelacija između indeksa ljudskog razvoja i indeksa ekoloških performansi

Prema UN-u države s Indeksom ljudskog razvoja većim od 0,8 smatraju se razvijeni-ma. Među prvih dvadeset država prema HDI-u nalazi se većina država Europske unije, članice EFTA-e (osim Lihtenštajna) i pet izvaneuropskih država: Kanada, SAD, Australija, Japan i Novi Zeland.

Tekst: **Maja Crnogorac**

Rast stanovništva, urbanizacija i slični faktori su oni koji od različitih sredina čine osjetljive ekološke sustave. U tako osjetljivim sustavima nikako ne smijemo zanemariti ostale čimbenike čiji su efekti od iznimne važnosti za okoliš. To su naravno, ekološka svijest, ekološka etika, kao i razvoj znanosti, te tehnološko - tehnički razvoj. U

pravo te čimbenike možemo usko povezati sa ljudskim razvojem, a samim time i s obrazovanjem kojeg u literaturama nalazimo kao onog koji je ključan za održivi razvoj. Sustavi visokog obrazovanja su oni koji stvaraju, obrazuju te usavršavaju znan-

stvenike, političare, menadžere i stručnjake čija je uloga bitna na putu prema boljem sutra. Kako bismo bolje objasnili utjecaj ljudskog razvoja na okoliš, proveli smo analizu dvaju indeksa: Indeks ljudskog razvoja (eng. *Human Development Index*) te Indeks ekoloških performansi (eng. *Environmental Performance Index*)

Indeks ljudskog razvoja (dalje u tekstu HDI) je uveden početkom devedesetih godina 20. stoljeća od strane UN-a, a svakoj državi daje bodove u rasponu od 0.001 do 1.0 temeljene na očekivanoj životnoj dobi, obrazovanju i dohotku, a na temelju bodova rangiraju se države. Prema UN-u države sa HDI-om ve-

ćim od 0,8 smatraju se razvijeni-ma. Među prvih dvadeset država prema HDI-u nalazi se većina država Europske unije, članice EFTA-e (osim Lihtenštajna) i pet izvaneuropskih država: Kanada, SAD, Australija, Japan i Novi Zeland. HDI je rezultat traganja za jednom zajedničkom mjerom ekonomskog i socijalnog razvoja. To je doprinos kvantifikaciji cjelokupnog socioekonomskog aspekta napretka, koji se odnosi na dostignuća zemlje u pogledu temeljnih dimenzija ljudskog razvoja.

HDI uključuje tri temeljne dimenzije ljudskog razvoja koje se odnose na mogućnosti koje ljudi očekuju da će postići. To su sljedeće dimenzije:

Indeks ekoloških performansi

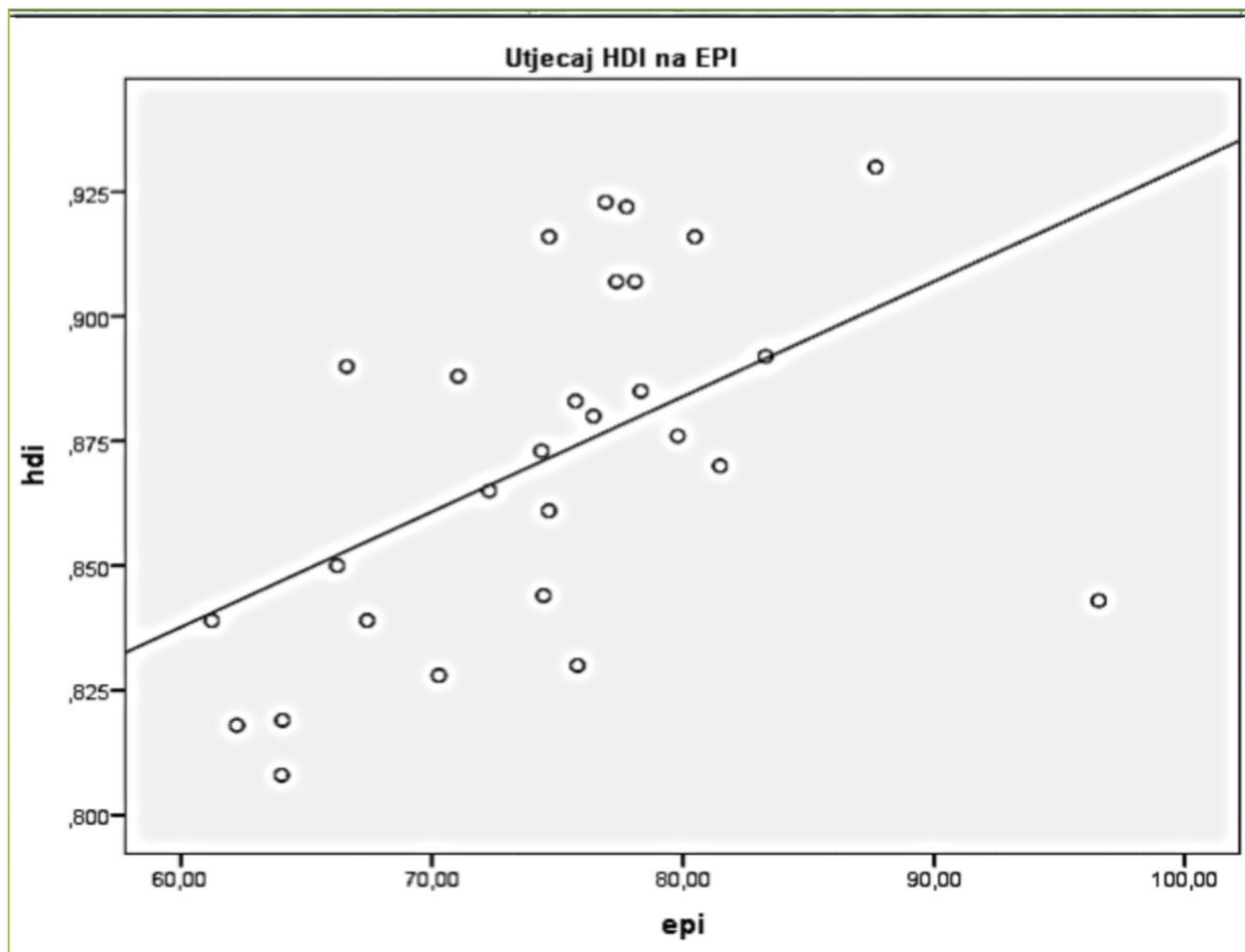
(dalje u tekstu EPI) je indeks izgrađen od strane Yale sveučilišta koji svrstava zemlje prema načinu njihovog ponašanja vezanog za visoko - prioritetna pitanja zaštite okoliša u dva područja: zaštita zdravlja ljudi od onečišćenja okoliša i zaštita ekoloških sustava. Unutar ta dva područja, EPI indeks proučava zemlje kroz 9 različitih područja, koja se sastoje od 20 pokazatelja. Pokazatelji u EPI indeksu mjere koliko bli-

zu su zemlje u ostvarivanju međunarodnih ciljeva, koliko su u daljenje od ciljeva te kako se uspoređuju s promatranim zemljama.

Korelacija i regresija

Korelaciju i regresiju smo proveli uz podršku SPSS programa, i to za 28 zemalja Europske unije, prema posljednjim dostupnim podacima (2014.god), te smo dobili Pearsonov koeficijent korelacije koji iznosi 0,512, što upućuje na činjenicu da je veza između HDI i EPI indeksa slaba, no pozitivna. Taj pozitivan utjecaj ćemo sada potkrijepiti i grafičkim prikazom (Slika 1.) Empirijskim podacima smo dokazali po-

zitivnan utjecaj indeksa ljudskog razvoja na indeks ekoloških performansi, drugačije rečeno, ako raste indeks ljudskog razvoja, rast će i indeks ekoloških performansi. Ovakvi podaci nas upućuju na činjenicu da, kao pojedinci trebamo ulagati u sebe, i svoj vlastiti razvoj, što će nama, a i našoj okolini donijeti pozitivne učinke, dugoročno gledajući, u mnogo područja. S druge strane, isto tako i države sve više trebaju investirati u obrazovanje, upravo kako bi kreirale mogućnosti za pojedince u svrhu usavršavanja do osoba koje mogu dugoročno pomoći, ne samo sebi i svojoj državi, nego i cijelom svijetu - za nas, a i za buduće generacije.

Slika 1. Dijagram rasipanja

Valja naglasiti i kako smo putem ANOVA tablice došli do zaključka kako je **utjecaj HDI na EPI statistički značajan**.

Prva etična banka Hrvatske - servis održivih ideja

Snaga etične banke je u pametnom poslovanju. One deset posto svoje dobiti isplaćuju svojim vlasnicima, a ostatak reinvestiraju u realnu ekonomiju, što čini financijsku snagu etične banke jačom od komercijalne banke. Banke nemaju klasične poslovнице kakve imaju i komercijalne banke, nema naknada za otvaranje, korištenje računa i transakcije čime je minimizirano poslovanje.

Tekst: **Dora Mrčela**

Zadruga za etično financiranje (ZEF) osnovana je 22. travnja 2014., a iste godine biva primljena u Federaciju europskih etičnih banaka, koja okuplja 26 etičnih banaka smještenih diljem zapadne Europe. ZEF čine fizičke i pravne osobe čiji je cilj djelovanja usmjeren na razvoj ekonomije koja se temelji na demokratičnosti, solidarnosti, transparentnosti i društvenoj odgovornosti. Etična banka je financijska institucija Zadruge. Banka je osnovana kao dioničko društvo gdje je ZEF stopostotni vlasnik, odnosno, svi njezini članovi su ujedno i njezini suvlasnici. Etična banka omogućava realizaciju projekata i potreba članova Zadruge te

predstavlja svojevrsni servis za dobre ideje - ekonomski održive, društveno odgovorne, te ekološki osjetljive.

Osnovu ulagačke politike banke predstavljaju projekti vezani uz:

- poljoprivredu, osobito ekološku,
- obnovljive izvore energije,
- male i srednje tvrtke orijentirane na proizvodnju, preradu i profesionalne usluge
- informatizaciju i nove tehnologije,
- društveno poduzetništvo,

- poduzetnike početnike.

Tko se može učlaniti?

Osim zainteresiranih pojedinaca, članovi ZEF-a su poduzeća, zadruga, obrti, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, udruge, sindikati, LAG-ovi (lokalne akcijske grupe), jedinice lokalne samouprave i razvojne agencije. Članovi Zadruge su ujedno i njezini suvlasnici te demokratskim putem (jedan član = jedan glas) odlučuju o važnim pitanjima vezanim za rad i poslovanje Zadruge. Nakon učlanjenja, svaki član bira svoju regiju (za fizičke osobe) ili sekciju (za pravne osobe) unutar koje sudjeluje u kreiranju i oblikovanju programa i politika Zadruge. Zadruga trenutačno

broji 425 članova te predviđa kako će taj broj i dalje rasti.

Kako postati klijentom etične banke?

Da bi se postalo klijentom etične banke, treba postati članom Zadruga. To se učini tako da se ispuni pristupnica (koja se nalazi na web stranicama etične banke), prihvate se Pravila ZEF-a i Načela etičnog bankarstva, a potom se čeka da Odbor za članstvo potvrdi učlanjenje. Prethodno je potrebna preporuka minimalno 2 zadrugara ili se provode intervjui s pravnom ili fizičkom osobom kako bi se ispitali interesi i specifične potrebe koje kandidat ima. Razgovor ili preporuka su pokazatelj visoke razine povjerenja koje postoji među članovima kako bi etična banka mogla uspješno poslovati. Na temelju preporuka ili razgovora Odbor za članstvo donosi konačnu odluku.

Nadalje, jednom kad pravna osoba postane član ona uplaćuje dodatni članski ulog (ne članstvo) koji ovisi o tipu i veličini pravnog subjekta te varira od 2.500,00 kn do 97.500,00 kn. Svrha dodatnog članskog uloga je ulaganje u temeljni kapital etične banke, a omjer dodatnog članskog uloga i maksimalne visine kredita iznosi 1:8 (ako je uplaćeno 10.000,00 kn, pravna osoba može podići maksimalan kredit u iznosu od 80.000,00 kn).

Dodatan članski ulog omogućava pravnim subjektima pristup savjetodavnim i nefinancijskim uslugama Zadruga.

U bilo kojem trenutku pravna osoba može napustiti sustav i njihov im se ulog u punom iznosu vraća. Fizičke osobe nisu dužne platiti ulog, ali slobodne su to učiniti. Kriterij za dobivanje kredita etične banke su ekonomska održivost, ekološka prihvatljivost i društvena korist koje financirani projekt daje.

Banka favorizira projekte u kojima je društveni benefit veći od samog profita, primjerice: prije će se financirati projekt koji zapošljava više ljudi čak i uz manji ostvareni profit od onog koji to ne radi. Banka potiče lokalnu ekonomiju i razvoj lokalne zajednice čime podiže i vrijednost domaće valute. Krediti su odobreni u valuti u kojoj su prihodi i primanja, a kamatne stope će se kretati do maksimalnih 4 posto.

Zastupnik u Europskom parlamentu **Davor Škrlec** izražava podršku čitavoj ideji te je i sam član ZEF-a i Etične banke.

Zašto se učlaniti u etičnu banku?

Snaga etične banke je u pametnom poslovanju. One deset posto svoje dobiti isplaćuju svojim vlasnicima, a ostatak reinvestiraju u realnu ekonomiju, što čini financijsku snagu etične banke jačom od komercijalne banke. Banke nemaju klasične poslovnice kakve imaju i komercijalne banke, nema naknada za otvaranje, korištenje računa i transakcije čime je minimizirano poslovanje.

Etična banka je primjer kako je poslovanje koje nije usmjereno na profit pod svaku cijenu dugoročno održivo. Svoje poslovanje banka usmjerava prema stvaranju poduzetničke mreže gdje će njezini članovi međusobno biti povezani zajedničkim nastupom na tržištu. Projekti, znanja, informacije i usluge će članovi međusobno razmjenjivati na zajedničkoj web stranici i međusobno se podržavati u čitavom procesu.

Problematika nerazvrstavanja otpada i divljih odlagališta otpada

Prema Europskoj uniji, Republika Hrvatska mora ispuniti obveze povećanja udjela odvojenog otpada na 50 posto do 2020. godine (kao i sanaciju svih ilegalnih odlagališta otpada do 2018. godine), a ukoliko to ne uspije, uslijedit će visoke kazne i penali koje će plaćati hrvatski građani.

Tekst: **Elena Milaković**

Aktualni Zakon o održivom gospodarenju otpadom, koji je stupio na snagu 2013. godine, između ostaloga, regulira pravilno razvrstavanje i zbrinjavanje otpada, uz naglasak kako se radi o zajedničkoj brizi države i jedinica lokalne samouprave, koje imaju obvezu na svojem području osigurati dovoljan broj reciklažnih dvorišta te spremnika za odvojeno prikupljanje otpada na javnim površinama.

S time povezano, Gradska skupština Grada Zagreba, sredinom 2014. godine, donijela je odluku o javnoj usluzi prikupljanja miješanog komunalnog ot-

pada, biorazgradivog komunalnog otpada i odvojenog prikupljanja otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada u Gradu Zagrebu.

Danas, prema podacima Zagrebačkog holdinga te Agencije za zaštitu okoliša, u Gradu Zagrebu postoji 11 reciklažnih dvorišta te nekoliko tisuća posebnih spremnika za odvojeno prikupljanje otpada. Iako gradske službe naglašavaju značajan rast u odvajanju i recikliranju otpada, brojne udruge i sami građani upozoravaju kako su sadašnji kapaciteti nedovoljni te kako je potrebna sustavnija i kvalitetnija edukacija građana o mo-

gućnostima kućnog kompostiranja i odvajanja otpada.

Divlja odlagališta

S tematikom pravilnog razvrstavanja i zbrinjavanja otpada, povezana je i problematika divljih odlagališta otpada, koja su i dalje aktualno pitanje u Gradu Zagrebu. Prema podacima gradskih službi, zadnjih nekoliko godina broj lokacija divljih odlagališta otpada znatno je porastao. Istovremeno, naglašava se kako se gradske službe u što kraćem roku trude sanirati divlja odlagališta, ali kako im neodgovorni građani, koji sustavno ostavljaju svoj, u većini slučajeva glomazni otpad, svojim ponašanjem

nikako ne pomažu. Nažalost, činjenica je kako je dijelu građana, iako im je dostupno puno više reciklažnih dvorišta i posebnih spremnika diljem Grada, i dalje potpuno prihvatljivo riješiti se otpada na spomenuti način (i u većini slučajeva proći potpuno nekažnjeno). Kao razlog tomu može se navesti ranije spomenut manjak edukacije građana, ali i dalje nedovoljno uređen i unaprijeđen sustav gospodarenja otpadom. Neka od mjesta na kojima građani sustavno odlažu svoj otpad jesu naselja Trešnjevka i Savica-Šanci, kao i šuma u Ježdovcu, kojoj prijeti i ekološka katastrofa s obzirom da se radi o području u blizini vodocrpilišta.

Kako promijeniti svijest gra-

đana i poboljšati sustav gospodarenja otpadom?

Zakonodavni okvir i formalna institucionalizacija su jedno, ali je promjena u svijesti građana sasvim druga stvar. Ono što za sigurno treba jesu promjene u odgojno-obrazovnom sustavu kojim će se, kvalitetnijom edukacijom, građanima približiti kućno kompostiranje i razvrstavanje otpada, odnosno kojim će se razviti kultura razvrstavanja otpada. Što se zakonodavnog okvira tiče, novi Plan gospodarenja otpadom 2016.-2022., trebao bi zamijeniti dosadašnji Plan i stari Prijedlog Plana, koji su se pokazali nedovoljno ekonomski i ekološki razboritima. Prema Europskoj uniji, Republika Hrvatska mora ispuniti obve-

ze povećanja udjela odvojenog otpada na 50 posto do 2020. godine (kao i sanaciju svih ilegalnih deponija i odlagališta otpada do 2018. godine), a ukoliko to ne uspije, uslijedit će visoke kazne i penali koje će plaćati hrvatski građani. Bez obzira što je novim Planom predviđen veći broj reciklažnih centara i kompostišta te su vidljivi pozitivni pomaci ka cirkularnoj ekonomiji, stručnjaci i široka javnost zabrinuti su mogu li se novim Planom te obveze i ispuniti. Uzimajući u obzir visoke kazne i penale ukoliko Republika Hrvatska ne ispuni obveze, ono čime bi se tvorcima politika, u većoj mjeri trebali voditi, trebala bi biti činjenica kako je sadašnje stanje za okoliš i prirodu dugoročno neodrživo.

EP usvojio prijedlog uredbe o europskoj graničnoj i obalnoj straži

Europski parlament usvojio je nova pravila o Europskoj graničnoj i obalnoj straži kojom bi se povezala agencija za granice Frontex s tijelima država članica nadležnima za upravljanje granicama.

Prema ovom planu, tijela država članica nastavit će se baviti svakodnevnim upravljanjem vanjskim granicama, ali ako dođe do pritiska na vanjskim granicama, država članica moći će zatražiti pomoć od Europske agencije za graničnu i obalnu stražu, koja će moći brzo razmjestiti timove granične straže na granice te države članice domaćina.

"Uredba o europskoj graničnoj i obalnoj straži osigurati će sigurnije i bolje upravljanje vanjskim granicama EU-a. Ova Uredba nije čarobni štapić koji može riješiti migracijsku krizu s kojom se EU suočava ili čime će se potpuno vratiti povjerenje u Schengensku zonu, ali je je itekako potreban prvi korak", rekao je izvijestitelj Artis Pabriks (EPP, LV).

U slučajevima kada se država članica suočava s povećanim pritiskom na svojim vanjskim granicama, kao što je nerazmjern migracijski pritisak ili prekogranični kriminal, brze granične intervencije te raspoređivanje timova europske granične i obalne straže mogu biti privremeno raspoređeni ili na zahtjev države članice ili odlukom Vijeća. Obje strane, dotična država članica i EBCG, moraju usuglasiti operativni plan prije slanja timova na granicu.

@ European Union 2016 - Frontex

Ako dotična država članica ne postupi u skladu s odlukom Vijeća, a situacija predstavlja prijetnju za Schengenski prostor, druge države EU će moći ponovno uvesti kontrole na svojim granicama s dotičnom državom.

Operacije vraćanja

Agencija će imati veću ulogu od današnje Frontex agencije kad se radi o povratku migranta u zemlju njihovog porijekla. Agencija će izvršavati odluke koje su donijele za to zadužena nacionalna tijela u skladu s temeljnim pravima. EBCG agencija neće biti uključena u vraćanje između zemalja koje nisu članice EU-a.

Pričuva službenika i opreme

Agencija neće imati svoju vlastitu stražu, ali će imati pričuvu

službenika graničnog nadzora (njih 1500) koje osiguravaju države članice.

Zastupnici su osigurali da timovi pričuvnih službenika graničnog nadzora imaju opremu na raspolaganju koja će im biti dostupna u roku od 10 dana, nakon što je operativni plan dogovoren. EBCG Agencija biti će odgovorna Europskom parlamentu i Vijeću.

Sljedeći koraci

Usvojeni tekst mora još odobriti Vijeće da bi stupilo na snagu. Očekuje se da će zakon stupiti na snagu na jesen. Hrvatska, Rumunjska i Bugarska uključene su u ovu Uredbu iako još nisu u potpunosti dio Schengena.

Autor teksta:
Europski parlament

Otkriveno ekološko onečišćenje Marijanske brazde

Znanstvenici smatraju da bi duboke oceanske brazde mogle također biti važna odlagališta ugljika i time imati ključnu ulogu u regulaciji klime.

Tekst: **Juraj Plančić**

Marijanska brazda, jedna od rijetkih lokacija na planetu gdje je čovjek tek započeo istraživanje, stanište je različitih životnih oblika nama strane fizionomije i biologije, ali na veliko razočarenje ispostavilo se da sadrži nešto vrlo poznato, a to je ekološko onečišćenje.

Prva mjerenja prirodnih zagađivača u toj regiji otkrila su nakupljanje toksičnih kemikalija u organizmima, prvenstveno PCB-a - polikloriranih bifeniola i PBDE-a - polibromiranih difenila - etera. Obje kemikalije su umjetne i pripadaju kategoriji spojeva na bazi ugljika zvanih "persistent organic pollutants" tj. postojeane organske onečišćujuće tvari koje su otporne i teško razgradive.

Proizvodnja PCB-a je zabranjena od kasnih 70-tih godina u mnogim zemaljama nakon što je ustanovljeno da je kancerogena dok se PBDE-i od nedavno izbjegavaju nakon studija koje ukazuju na poremećaj rada hormonalnih sustava i živčanog razvoja kod životinja. Istraživački tim sa Sveučilišta u Aberdeenu analizirao je rakušce slične škampima uzete s dvije lokacije, Marijanske brazde i Kermadečke brazde blizu Novog Zelanda. Velika koncentracija PCB-a pronađena je kod

rakušaca iz Marijanske brazde, 15 puta veća od Kermadečkih, čak veća od onih nađenih u dvije najzagađenije rijeke svijeta koje se nalaze u Kini.

Istraživači smatraju da je blizina velikih azijskih proizvođača plastike i dugogodišnje djelovanje Američke vojne baze na otoku Guam pridonijela visokim razinama PCB-a.

Vode iznad brazde su dio Sjevno-pacifičkog vrtloga, sustava snažnih morskih struja koje mogu materijale s površine usisavati duboko u ocean. I Marijanska i Kermadečka brazda duboke su oko 11 kilometara.

"To zvuči poprilično duboko, ali ne i u smislu transporta zagađivača" - kaže istraživač Alan Jamieson

Znanstvenici smatraju da bi

duboke oceanske brazde mogle također biti važna odlagališta ugljika i time imati ključnu ulogu u regulaciji klime. „Postaje jasno da brazde ipak nisu tako udaljene i da je cijeli svijet povezan.“ - kaže Douglas Bartlett mikrobiolog u Scripps Institutu za oceanografiju u San Diegu. Znanstvenici također misle da se u brazdama ugljik gura dublje u Zemljinu unutrašnjost kada se tektonske ploče uvlače jedna ispod druge. Brazde su također prepune mikroba koji mogu pretvarati kemikalije koje sadrže ugljik u oblike koji se neće moći lako pretvoriti u ugljični dioksid.

"Ako ovo zagađenje ima negativan utjecaj na mikrobnu aktivnost, zapitao bih se kako utječe na ciklus ugljika u cjelini." - kaže Bartlett.

Energetska učinkovitost kućanskih aparata: zastupnici pozivaju na ambiciozniju A do G skalu

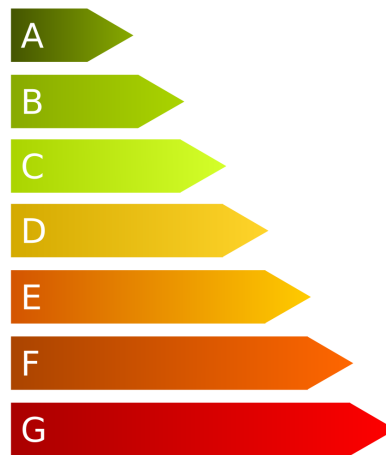
Nova, stroža, A do G skala koja pokazuje energetska učinkovitost kućanskih aparata trebala bi se uvesti kako bi se išlo u korak s tehnološkim napretkom, rekli su zastupnici u Europskom parlamentu, glasujući 6. srpnja o prijedlogu Komisije.

Većina aparata na tržištu trenutno zadovoljava zahtjeve "razreda A", uvjeti postavljeni 2010. godine, tako da je sve više plusova (A+, A++, A+++) dodano, kažu zastupnici, koji tvrde da će postavljanje oštrijih zahtjeva stvoriti poticaje za poboljšanje energetske učinkovitosti.

"Kako bi razredi od A do G bili homogeni trebale bi se uvesti "oznake s promijenjenom vrijednošću za postojeće skupine proizvoda", stoji u izmijenjenom tekstu. Svaka buduća izmjena treba biti s ciljem da bude valjana najmanje deset godina i treba se aktivirati kad 25% proizvoda koji se prodaju na tržištu Unije bude svrstano u najviši razred energetske učinkovitosti odnosno razred A ili kad 50% proizvoda koji se prodaju na tržištu Unije bude svrstano u dva najviša razreda energetske učinkovitosti odnosno razrede A i B.

Kad je riječ o uvođenju oznake ili promjeni njezine vrijednosti, razred A, (i u skupinama proizvoda koje pokazuje brzi tehnološki napredak, razredi A i B) mora biti prazan na početku, kažu zastupnici Europskog parlamenta.

Kada razredi F i G nisu dovoljni za određene grupe proizvoda, trebaju se prikazivati sivom bojom na oznaci, a standardni spektar boja oznake od tamno-

zelene do crvene zadržavaju razredi od A do E, dodali su.

Informacije o energetske učinkovitosti na etiketama i oglasima

Oznake bi trebale sadržavati informacije o razredu energetske učinkovitosti dotičnog modela proizvoda i njegovu apsolutnu potrošnju energije u kWh, na godišnjoj razini ili u nekom drugom vremenskom razdoblju, stoji u tekstu.

Testiranje u stvarnim uvjetima

Metode ispitivanja i okoliš, "kako za dobavljače i tijela za nadzor tržišta, moraju biti što vjerniji uvjetima stvarnog korištenja proizvoda prosječnog potrošača", kažu zastupnici EP-a istodobno tražeći od Europske komisije da objavi "prijelazne metode Europske unije za mje-

renje i izračun u odnosu na zahtjeve za određene proizvode".

Transparentna usklađenost informacija za korisnike

Zastupnici zagovaraju uspostavu "baze podataka o proizviđima" sastavljenu od web stranice za potrošače s informacijama o svakom proizvodu, te stranice za sukladnost u obliku elektroničke platforme koja podržava aktivnosti nacionalnih tijela za nadzor tržišta s jasno navedenim zahtjevima za pristupačnost i sigurnost, dostupno na jezicima zemalja.

Zakon za oznake energetske učinkovitosti odnosi se na energetske srodne proizvode koji imaju značajan izravan ili neizravan utjecaj na potrošnju energije. Rabljeni proizvodi i prijevozna sredstva čiji motor ostaje na istoj lokaciji tijekom rada, na primjer dizala, pokretne stepenice i transportne trake su izuzeti.